

به نام خداوند جان و خرد

مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی
دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران
دانشکده طب سنتی

تأثیر پزشکی ایرانی اسلامی بر پزشکی غربی

دکتر شمس شریعت تربقان

استاد دانشگاه علوم پزشکی تهران

مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی
دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران
دانشکده طب سنتی

نام کتاب:	تأثیر پزشکی ایرانی اسلامی بر پزشکی غربی
گردآوری و تألیف:	دکتر شمس شریعت تربقان
ناشر:	چوگان با همکاری مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران
نوبت چاپ:	اول/ ۱۳۹۰
شمارگان:	۵۰۰ جلد
قیمت:	۶۰۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۵۶۸۲-۹۰-۱
تلفن:	۶۶۴۰۶۴۷۷-۰۹۱۲۳۵۹۱۴۴۳

سرشناسه:	شمس شریعت تربقان، شمس، ۱۳۰۵ -
عنوان و نام پدیدآورنده:	تأثیر پزشکی ایرانی اسلامی بر پزشکی غربی / شمس شریعت تربقان؛ آبه سفارش / دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، اخلاق و تاریخ پزشکی.
مشخصات نشر:	تهران: چوگان: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، ۱۳۸۹
مشخصات ظاهری:	۲۰۳ ص: مصور
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۵۶۸۲-۹۰-۱
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا
یادداشت:	کتابنامه
موضوع:	پزشکی ایرانی
موضوع:	پزشکی اسلامی
شناسه افزوده:	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی
شناسه افزوده:	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
رده بندی کنگره:	۱۳۷۱۸ ۱۳۸۸ ۲ ق ۴ ش
رده بندی دیویی:	۶۱۰/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی:	۱۷۰۰۴۶۳

فهرست

۹		سرآغاز
۹		به عنوان پیشگفتار
۱۹		تأثیر پزشکی ایرانی اسلامی بر پزشکی غربی

فصل یکم

۲۳		ترجمه آثار بزرگان و نقش آن در اروپا
۲۸		۱- ماسویه ی پسر، یا یوحنا بن ماسویه یا ماسویه جوان
۲۸		۲- علی بن ربن طبری
۳۰		۳- رازی
۳۲		۴- علی بن عباس مجوسی اهوازی
۳۵		۵- ابن سینا
۳۷		۶- سید اسماعیل جرجانی
۳۸		۷- ابن نفیس قرشی

فصل دوم

۴۲		آموزش بالینی و ثبت و نگهداری شرح حال بیماران و اثر آن در پزشکی اروپا
۴۷		اجازه طبابت

فصل سوم

۴۹		علم تشریح و کالبدشناسی در پزشکی ایرانی-اسلامی و انتقال آن به اروپا
----	-------	--

فصل چهارم

۵۵	 ابزار پزشکی
۶۲	 داغکن‌ها
۶۶	 انواع داغکن‌ها

فصل پنجم

۱۸۲	 ایجاد بیمارستان
۱۸۲	 بیمارستانهای ثابت
۱۹۴	 بیمارستانهای سیار
۱۹۵	 نتیجه
۱۹۷	 مآخذ و مراجع

www.ketab.ir

بسمه تعالی

دانشگاه عرصه‌ی آموزش، پژوهش، نوآوری و تربیت نیروهای بافضیلت و کارآمد برای پیشبرد اهداف ملی، ارتقاء کیفیت زندگی و درخشش علمی میهن سرفراز ماست که به یاری پروردگار متعال و به مدد تلاش استادان و دانشجویان و نیز مدیران و کارکنان متعهد، دانشمند و تلاشگر ما تحقق خواهد یافت.

سهمی که فرهیختگان مسلمان و دانشمندان سرزمین ما، در شکل‌گیری و بلندی تمدن عظیم اسلامی در طول ۱۴ قرن گذشته داشته‌اند، به گونه‌ای که قرن‌ها جایگاه والای مرجعیت علمی جهان را داشته‌اند، قابل ستایش است. حتی سهمی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در پیدایش تمدن ملل دیگر و پیشرفت‌های شگرف چند قرن اخیر داشته‌اند غیرقابل انکار و فراموشی است.

بازنگری در میراث عظیم علمی گذشته‌ی پرافتخار تمدن اسلام و ایران، نه تنها واپس‌گرایی و ساده‌اندیشی نیست، بلکه علاوه بر آن که هنوز گنج‌های ناشناخته و گوهرهای ناسفته‌ی بسیاری را در بردارد، به گونه‌ای که علی‌رغم همه‌ی پیشرفت‌های سریع علمی، سخن‌های ناشنیده و تجارب گران‌سنگ فراوانی را به پژوهشگران زمان ما، سخاوتمندانه عرضه می‌کند، با دمیدن روح اعتماد به نفس و تقنین اندیشه‌ی خودباوری و توانمندی، زمینه‌های نوینی را در حاکمیت علمی و جنبش‌آفرینی نزد دانش‌پژوهان زمان می‌گشاید؛ از این رو، دانشگاه علوم پزشکی تهران مفتخر است که در عین برخورداری از علی‌ترین مراتب علمی، اساتید شایسته، کارشناسان و پژوهشگران و دانشجویان برگزیده و ممتاز و حضور فعال و جدی در عرصه علم و فناوری‌های در نوین و نقش تأثیرگذار در تولیدات علمی جهانی در کشور و منطقه، احیاء میراث عظیم علمی دیرینه را با نشر برخی آثار گزیده و فراهم کردن شرایط تحقیقت و پژوهش در آن‌ها در برنامه‌ی فعالیت‌های انتشاراتی خود دارد و امیدوار است از این دریچه نیرالهایی برای دستیابی ایران سربلند، به افق روشن نیل به جایگاه شایسته علمی بگشاید.

کتابی که پیش رو دارید حاصل تلاش ارزشمند چندین ساله یکی از برجسته‌ترین اساتید دانشگاه علوم پزشکی تهران می‌باشد که علاوه بر جایگاه رفیع علمی در حوزه تخصصی حرفه‌ی خود در رشته آسیب‌شناسی، دغدغه‌های پژوهشی جدی در حوزه‌های علوم انسانی خصوصاً تاریخ و اخلاق پزشکی داشته و دارند. حقیقتی که از آثار ارزشمند علمی ایشان در سال‌های اخیر و فعالیت مسئولانه

ایشان در موزه ملی تاریخ علوم پزشکی نمایان است.

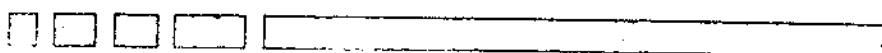
اینجانب به عنوان یکی از دانش آموختگان و معلمان این مدرسه پرافتخار، خود را موظف به آشنایی با پیشینه افتخار آمیز آموزش پزشکی به طور عام و آموزش در دانشگاه علوم پزشکی به طور خاص می بینم. امر مهمی که استاد فرزانه جناب آقای دکتر شمس شریعت تره‌ن به نحو شایسته‌ای آن را گردآورده اند.

از خداوند متعال سلامتی و طول عمر با برکت ایشان را مسئلت نموده و مطالعه این کتب را به تمامی دوستداران فرهنگ اصیل اسلامی ایرانی خصوصا جامعه پزشکی توصیه می نمایم.

دکتر باقر لاریجانی

رئیس دانشگاه علوم پزشکی تهران

www.ketab.ir

چرا این نوشتار را نوشتم

بیش از سه دهه است که هر زمان مقاله یا اثری تحقیقاتی را می‌خواندم به این فکر می‌فتم که آیا پژوهش‌های علمی ابداع و ابتکاری است که در طی قرون اخیر به ویژه پس از رنسانس در فرهنگ غرب پا گرفته و رشد یافته است یا اینکه پژوهش امری است وابسته به انسان، انسانی که دارای ذهن کنج‌گاو است و همیشه و همه وقت سعی می‌کرده به چون و چرای هر مسئله‌ای پی ببرد و آنچه در ذهن و فکرش پیدا می‌شده با تجربه‌ایکه انجام می‌داده درست یا نادرست بودن آن را به اثبات رسانده است.

بدون آنکه خواسته باشم و بایستادم در تمام رشته‌های علمی این ادعایم را بررسی نمایم که پژوهش و تجربه یک امر عادی و ذاتی انسانهاست درصدد برآمدن تا آنجا که توانایی و امکان دارم این موضوع را در رشته پزشکی دنبال نمایم و بخصوص دنبال این مطلب می‌گشتم که آیا پزشکی ایران با سابقه بسیار کهن و قدمت دیرینه‌ای که دارد نقشی در ایجاد پژوهش‌های جدید داشته و یا آنکه تلم پژوهش‌های جدید از غرب به ما رسیده و ما منحصرأ شاگردان و آموزش دیدگان دنیای غرب هستیم در بررسی روی همین موضوع بود که به نتایج بسیار ارزشمندی رسیدم که نتیجه آن مسأله‌ای است که در همین کتاب نوشته شده است.

بر این باورم که آنچه نوشته‌ام نمی‌تواند خالی از نقص باشد و ادعایی که شده است می‌باید بیشتر مورد بررسی و پژوهش قرار گیرد اما هر چه هست این نکته برایم مسلم است که پزشکی ایران در پایه‌گذاری و در ایجاد روش‌های تحقیقاتی جدید پایه‌گذار بوده و راه پژوهش‌های جدید را در علم پزشکی پیش پای غرب نهاده است گرچه خود به دلایلی که بحث درباره آن پژوهش دیگری را می‌طلبد نهال نورسته تحقیقات علمی به روش جدید را رها کرده و کار تحقیق به روش علمی را آنچنان که حکما و اطبا پیشین پایه‌گذاری کرده بودند، دنبال نگرفته است.

در تنظیم و نگارش این اثر همکار فرزانه و شایسته‌ام در موزه ملی تاریخ علوم پزشکی آقای

دکتر علیرضا پارساپور همچون سایر کارهایم بسیار مرا مدد رسانده و یاریم کرده‌اند و بدون لطف باید بگویم چاپ این کتاب را مدیون کوشش‌های برادرانه این عزیز می‌دانم.

آقای کیهان شخصیت هنرمند که همیشه تبسم و خنده بر لبانش هست در تنظیم و آرایش منظم تصاویر کمک کرده‌اند و خانم نوری ماشین نویس مؤدب و پرکار موزه در کمال صفا و حسن خلق در تایپ مطالب که بعضی اوقات بدلیل تعویض نوشته‌هایم مکرر تایپ شده است از انجام کار دریغ نفرموده‌اند بهمین جهت لازم می‌دانم از کمکهای بی‌دریغ و شایسته آنان سپاسگزاری نمایم. بالاخره باید سپاسم را تقدیم کارمندان خلیق چاپخانه دانشگاه نمایم که در نهایت حسن سلیقه در صفحه‌بندی و آرایش صفحه‌ها حد اعلای صمیمیت را بخرج داده‌اند.

دکتر شمس شریعت تربقان

www.ketab.ir